

Azərbaycan Respublikasının Auditorlar Palatası

Auditorlar tərəfindən istifadə oluna billəcək audit üzrə proqramlara dair məlumat barədə

M Ə L U M A T

Təlimatı hazırlayan:

**Auditin innovativ inkişafı, operativ tənzimləmə
və keyfiyyətin idarə edilməsi idarəsinin rəisi**

Q.Əhmədov

**Auditin innovativ inkişafı, operativ tənzimləmə
və keyfiyyətin idarə edilməsi idarəsinin
keyfiyyətə nəzarət şöbəsinin müdiri**

F.Axundova

Rəyçi:

Auditorlar Palatası Aparatının rəhbəri

Q.Bayramov

Bakı - 2022

Mündəricat

Giriş.....	3
Audit üzrə proqram təminatlarının təsviri.....	3
Case Ware Working Papers.....	4
TeamMate.....	5
Audit Workstation (NetWrix Active Directory Change Reporter).....	5
AuditModern.....	6
Audit XP Professional.....	6
IT Audit.....	7
ИНЭК-Аналитик.....	8
AuditNET.....	9
Экспресс Аудит: ПРОФ.....	10
Audit Expert.....	10
Ваш финансовый аналитик.....	12
Form.com.....	12
Cygn Auditor.....	13
Netwrix Auditor.....	13
Asset Panda.....	14
MasterControl Audit.....	14
Onspring Audit Software.....	14
ZenGRC.....	15
Ədəbiyyat siyahısı.....	16

Giriş

Auditorlar tərəfindən istifadə oluna biləcək audit üzrə proqramlara dair məlumat “Azərbaycan Respublikasında auditor fəaliyyətinin inkişaf konsepsiyasının (2021-2030-cu illər)” VIII. “İnnovativ auditin genişləndirilməsi” bölməsinin 26-cı “Audit üzrə proqram təminatları barədə xarici təcrübənin öyrənilməsi və proqramların funksionallağı, aylıq ödənişi, fərqliyi barədə auditorların mütəmadi məlumatlandırılması”, 28-ci “Orta və kiçik auditor təşkilatları və sərbəst auditorlar tərəfindən istifadə oluna biləcək audit üzrə proqram təminatının hazırlanması və auditorun şəxsi kabinet sisteminə inteqrasiya olunması” bəndlərinə və Auditorlar Palatasının 2022-ci il üzrə iş planının 1.9-cu “Kiçik və orta auditor təşkilatları və sərbəst auditorlar tərəfindən istifadə oluna biləcək audit üzrə proqramların əldə edilməsi və təşviqi” bəndinə uyğun olaraq hazırlanmışdır.

Bu məlumat Azərbaycan Respublikasının ərazisində fəaliyyət göstərən kiçik və orta auditor təşkilatlarına və sərbəst auditorlara şamil edilir. Həmçinin bu məlumat gələcəkdə auditorun şəxsi kabineti sisteminin təkmilləşdirilməsi istiqamətlərini müəyyən edəcəkdir.

Hesablama texnikasının intensiv inkişafı, müəssisələrin avtomatlaşdırılmış informasiya sistemlərindən istifadə etməsi əvvəlcə kompüter mühitində audit metodlarının başlanğıcına, sonra isə təkmilləşməsinə təkan verdi. Bu gün kompüter texnologiyaları auditin bütün mərhələlərində istifadə edilə bilər: planlaşdırma, auditin həyata keçirilməsi, audit işinin sənədləşdirilməsi, auditin nəticəsinin tərtibi zamanı və s. Buna görə də auditin avtomatlaşdırılması məsələsi bu gün çox aktualdır.

Audit üzrə proqram təminatlarının təsviri

Bu gün kompüter texnologiyasının sürətli inkişafı və şirkətlərin avtomatlaşdırılmış informasiya sistemlərindən istifadə etməsi kompüter mühitində audit metodlarının yaranmasına və təkmilləşdirilməsinə səbəb olmuşdur. Kompüter texnologiyası auditin bütün mərhələlərində, o cümlədən auditin planlaşdırılması və aparılması, audit işinin sənədləşdirilməsi və auditor hesabatının hazırlanmasında istifadə olunur. Məhz buna görə də auditin avtomatlaşdırılması məsələsi bu gün üçün aktualdır.

Hazırda auditorlar şirkətin fəaliyyətinin maliyyə təhlili üçün elektron cədvəllər, mətn redaktorları, verilənlər bazasının idarəetmə sistemləri və proqramlar kimi standart proqram məhsullarından istifadə edirlər. Bu proqramlar auditorlara məlumatların saxlanması təşkil etməyə, sadə hesablamalar aparmağa və audit obyektinə üzrə məlumatların sonrakı işlənməsi və təhlili üçün hesabat və nəticələr hazırlamağa imkan verir.

Auditin avtomatlaşdırılmasının proqram təminatı müəyyən vəzifələri yerinə yetirməli və bir sıra tələblərə cavab verməlidir. O, audit standartlarına tam uyğun olan audit

metodologiyasını təmin etməli, yerinə yetirilən audit işini sənədləşdirmək üçün auditorun lazımi və kifayət qədər iş sənədlərini (formalarını) ehtiva etməli, auditin bütün mərhələlərində məlumatların daxil edilməsi və emalının maksimum avtomatlaşdırılmasını təmin etməlidir.

Bu gün artıq audit prosedurları sadələşdirən bir sıra proqramlar mövcuddur. Belə proqramlara aşağıdakıları aid etmək olar: Case Ware Working Papers, TeamMate, Audit Workstation, AuditModern, Audit XP Professional, IT Audit, AuditNet, Express Audit: PROF, Audit Eksperti, Ваш финансовый аналитик, Form.com, Cygna Auditor, Netwrix Auditor, Asset Panda, MasterControl Audit, Onspring Audit Software, ZenGRC.

Yuxarıda sadalanan proqramların təsviri aşağıda verilmişdir:

Case Ware Working Papers

“Caseware Working Papers” bütün ölçülərdə olan audit və mühasibat firmalarına, eləcə də korporativ və ictimai maliyyə mütəxəssislərinə bütün əminlik və maliyyə hesabatlılığı tapşırıqlarını idarə etmək üçün vahid alət təqdim edir.

Bu proqramın üstünlükləri aşağıdakılardır:

- Məlumatları yükləmə və 1C, SAP proqramları ilə sinxronizasiya etmək imkanları mövcuddur;
- İşləri distant şəkildə təşkil etmək üçün imkan yaradır;
- Hər zaman aktual beynəlxalq standartların müasir tənzimləyici bazası mövcuddur;
- İstifadəçiyə yoxlama aparmağa kömək edəcək vasitələrdən istifadə edərək yoxlamanın vaxtını azaltmaq imkanı vardır;
- Planlaşdırma və risklərin qiymətləndirilməsi mümkündür;
- Rəqəmsal məlumatlarla işləməklə mexaniki səhv riskini minimuma endirmək olar;
- Effektiv iş vaxtının planlaşdırılmasına imkan yaradır;
- Bu proqramı idarə etmək və digər proqramlar ilə sinxronizasiya etmə detallarında yüksək funksionallıq mövcuddur;
- İşçinin, müfəttişin, menecerin və tərəfdaşın təsdiqlənməsi müddətində işləmə, habelə vaxtın müəyyənləşdirilməsi və sair prosedurları sistem üzərindən həyata keçirmək imkanı vardır.

Bu proqram bütün standartlara cavab verir, lakin əsas çatışmazlığı onun yüksək qiymətidir.

TeamMate

Strateji anlayışlar təqdim edərkən audit fəaliyyətini təkmilləşdirməyə çağırılan auditorlar üçün "TeamMate" dünya üzrə və bütün sənayelər üzrə auditorlara birinci dərəcəli peşəkar xidmətlərlə təmin edilən ekspert həlləri təqdim edir.

Bu proqramın üstünlükləri:

- Daxili auditin idarəetmə sistemi "CCH TeamMate" sistemi yoxlamaları planlaşdırmaq, nəticələrin sənədləşdirilməsi və tövsiyələrin icrasını izləmək üçün çoxfunksiyalı bir alətdir;
- "CCH TeamMate" sistemi, qeyri-vacib işlərə sərf olunan vaxtı kəskin şəkildə azaltmaq üçün xüsusi olaraq hazırlanmışdır. TeamMate sənədləşdirməyə və nəzərdən keçirməyə sərf olunan vaxtı azaltmağa və rəylərin keyfiyyətinin artırılmasına və daxili məsləhət xidmətlərinin göstərilməsinə daha çox diqqət yetirməyə imkan verir;
- "TeamMate EWP" audit layihələrinin elektron sənədlərini tam şəkildə təmin etmək imkanını təmin edir. Bu modul detallı bir audit proqramının formalaşdırılması, yoxlamanın nəticələrinin təyin edilməsi, sənədlərin elektron nüsxələrini əlavə etmək imkanı kimi bütün zəruri funksiyaları yerinə yetirir, əlavə olaraq işin vəziyyətini izləmək, müəyyən edilmiş şərtlərin siyahısını tərtib etmək və hazırlamaq bu sistem vasitəsi ilə mümkündür.

Bu proqram çevikdir və daxilində heç bir çatışmazlıq yoxdur.

Audit Workstation (NetWrix Active Directory Change Reporter)

Bu proqramın üstünlükləri:

- "Active Directory" dəyişikliklərin əsasında hesabatların hazırlanması;
- Hər dəyişiklik üçün hesabatlarda "əvvəl" və "sonra" dəyərlərini müəyyən etmək imkanı;
- Real vaxt rejimində xəbərdarlıq etmək imkanı;
- Standart hesabatların geniş kitabxanası və genişləndirilmiş hesabatlar yaratmaq imkanı;
- "Active Directory"-in statusu barədə hesabatlar;
- Hesabat şablonlarına əsaslanan göndərişlər;
- "Active Directory"-in obyektin bərpası;
- Audit məlumatlarının uzunmüddətli saxlanması.

Bu proqram bir sıra çatışmazlıqlara malikdir və bura daxildir:

- Bu məlumatların kompleks işlənməsi, qruplaşdırılması və birləşdirilməsi imkanlarını ifadə etmir;
- Quraşdırılmış Windows alətlərindən istifadə edərək, müxtəlif domen idarəedicilərindəki jurnalları birləşdirmək çətinidir;
- Standart Windows alətlərindən istifadə edərək “Active Directory”də dəyişikliklərin auditi üçün bir sistem təşkil edərkən sistem jurnalına çox sayda məlumatın (çox vaxt lazımsız) yazıldığını və bunun sürətli doldurulmasına və yenidən yazılmasına səbəb olduğunu nəzərə almalısınız.

AuditModern

“AuditModern” daxili audit və nəzarət xidmətlərinin, eləcə də audit komitələrinin tapşırıqlarının həyata keçirilməsi üçün sistem həllidir.

Bu proqramın xüsusiyyətləri:

- Mühasibat proqramlarından və txt fayllarından məlumatların avtomatik daxil edilməsi;
- Öz audit metodlarınızdan istifadə etmək imkanı;
- Auditin keyfiyyətinə nəzarət funksiyasının həyata keçirilməsi;
- Avtomatik seçimin formalaşdırılması;
- Analitik hesabatlar yaratmaq imkanı;
- Sistem, auditorlar tərəfindən verilən qərarların və verilən tövsiyələrin nəticələrinə əsasən bütövlükdə şirkət üçün zərərlərin və ya faydaların (həqiqi və potensial) ümumi məbləğini müəyyənləşdirməyə və hesablamağa imkan verir.

Onun çatışmazlığı yalnız daxili audit məqsədləri üçün nəzərdə tutulmasıdır.

Audit XP Professional

“AuditXP Professional” hesabat auditini əvəz edən yeni nəsil audit avtomatlaşdırma proqramıdır.

Proqram yeni nəsil platformasında hazırlanmış və əvvəlki nəsil proqramında olan ən yaxşılıqları (istifadə asanlıığı və çox yönlülük, auditin bütün mərhələlərində məlumatların daxil edilməsi və emalının hərtərəfli avtomatlaşdırılması kimi mühüm keyfiyyətlər) üzvi şəkildə özündə birləşdirir. əvvəlki platformada həyata keçirilə bilməyən yeni xüsusiyyətlər və texnologiyalar kimi.

Bu proqramın üstünlükləri:

- Faylları istənilən formatda yükləmək və RTF formatında kompüterə yükləmək mümkündür;

- Yeni müasir istifadəçi interfeysi;
- Bütün layihələr (çeklər) ilə bir verilənlər bazasında işləmək;
- Həssaslıq və məhsuldarlığın artması;
- Audit metodikasını konfigurasiya etmək üçün geniş imkanlar yaradır. Məsələn, limitsiz sayda yoxlama hissəsinə və ya öz audit prosedurlarınıza (kənar sənədlər daxil olmaqla) əlavə etmək imkanı. Limitsiz sayda yoxlama metodları üzrə şablonların yaradılması;
- Layihə çərçivəsində sənədləri (auditorun iş sənədləri, yoxlama sənədlərinin surətləri və s.) saxlama imkanı;
- Özündə ehtiva edən hesablama alqoritmləri, planlaşdırma, formalaşdırma və seçimin təhlili, araşdırma nəticəsində müəyyən edilmiş səhvlərin seçimi və avtomatik qurulmuş auditin bölmələri və yekun nəticə əsasında qərarların verilməsi üzrə auditin aparılma metodikasını təklif edir;
- Öz-özünə tənzimləmə və yoxlama metodunun yenidən işlənməsini tələb etmir;
- Proqramda necə işləməyi tez və asanlıqla öyrənməyə imkan verən rahat və mülayim bir interfeys və intuitiv iş alqoritmi də vardır;
- Auditin bütün bölmələri (hazırlıq, auditin planlaşdırılması, auditin aparılması, yekun nəticə) üçün auditorun iş sənədlərinin tam dəstini ehtiva edir - bu 500-dən çox form, prosedur, istinad cədvəli və hesabatlardır;
- Mühasibat bazası məlumatlarını yoxlanılan qurumun mühasibat hesabatlarının məlumatları ilə müqayisə etmək üçün quraşdırılmış alqoritmə malikdir. Auditin keyfiyyətinə nəzarət metodologiyasını, analitik prosedurları və maliyyə təhlilini əhatə edir;
- Auditorların dizüstü kompüterlərdə (məsələn, laptop kimi) avtonom işləməsi və sonra yoxlama nəticələrini bölmə (mərhələ) ilə şəbəkə versiyasından istifadə etmədən bir seçilmiş kompüterə yükləməsi üçün fürsəti təmin edir. Bundan əlavə, yoxlanılan müəssisələrin sayı demək olar ki məhdud deyildir;
- Tərkibində qurulmuş daxili audit standartlarına cavab vermək üçün yoxlama prosedurlarının yeni formalarını yaratmaq və dəyişdirmək və ya proqramı tamamilə dəyişdirmək imkanı verən daxili bir forma redaktoru vardır.

Çatışmazlıqlara kompüterə faylı olan formada yüklənmək imkanının olmamasını daxil etmək olar, lakin başqa bir proqram formatına keçirmək imkanı vardır.

IT Audit

Bu proqramın əsas xüsusiyyətləri aşağıdakılardır:

- Yoxlanılan qurum üçün layihələrin yaradılması;

- Audit qrupunun tərkibinin sistem tərəfindən formalaşdırılması;
- Hesabat formalarının avtomatik doldurulması;
- Əhəmiyyətlik səviyyəsinin hesablanması və paylanması. Hesabat göstəricilərinin qarşılıqlı əlaqəsi;
- Təqdim olunan mühasibat uçotu formaları əsasında aşağıdakılar hesablanır: ifadələrə görə əhəmiyyətlik səviyyəsi, hesabatların sətirlərinə görə maddilik səviyyəsinin bölüşdürülməsi, maliyyə təhlilinin əmsalları, illik hesabatlara uyğun olaraq göstəricilərin qarşılıqlı əlaqəsi;
- Auditin planlaşdırılma prosedurlarının tətbiq edilməsi, habelə audit planının formalaşdırılması;
- Mühasibat məlumatlarından istifadə etmədən iş sənədlərinin yaradılması;
- Hesablama xətti ilə planlaşdırma yoxlaması;
- Hesabat səviyyəsində və əməliyyatların növlərində risklərin müəyyənləşdirilməsi və qiymətləndirilməsi;
- Müəyyən edilmiş risklər üçün idarəetmə vasitələri ilə tanışlıq və qiymətləndirmə (Nəzarət alətlərinin yoxlanılması);
- Qiymətləndirilmiş risklərə cavab olaraq prosedurların icrasının sənədləşdirilməsi;
- Mühasibat uçotu məlumatlarının yüklənməsi;
- Mühasibat uçotu məlumatlarının əməliyyat növləri üzrə qruplaşdırılması;
- Audit seçməsinin keçirilməsi;
- Aşkar edilmiş pozuntuların sənədləşdirilməsi;
- Əməliyyatların yoxlanılmasını təsdiq edən iş sənədlərinin tamamlanması;
- Auditor hesabatının (rəyinin) hazırlanması.

Bu proqramın əsas çatışmazlığı, səmərəli daxili audit və ekspres audit sisteminin qiymətləndirmə modullarının olmamasından ibarətdir.

ИНЭК-Аналитик

Bu proqramın əsas xüsusiyyətləri:

- Bir neçə dövr ərzində dinamikada müəssisənin istehsal və maliyyə fəaliyyətinin ətraflı əhatəli təhlilinin aparılması;
- Müəssisə və onun struktur bölməsi üçün iş planının hazırlanması;
- Müəssisənin fəaliyyətinin avtomatik təhlili. Bu təhlil metodu, onları izah edən qrafiklərin və mətnlərin ekranında ardıcıl bir sıra dəyişiklikləri aparır;
- Avtomatik olaraq mətn şəklində hazırlanan müəssisənin maliyyə vəziyyətinə dair ətraflı nəticənin təhlili. Bu nəticədə "xəstəlik"lərin səbəbləri və ya müəssisənin

səmərəliliyinin qiymətləndirilməsi ilə analitik cədvəllərin və formaların mövcudluğu. Microsoft Word-a ixrac oluna bilməsi və lazım olduqda redaktə edilə bilməsi;

- Hesablanmış analitik cədvəllər və qrafiklər əsasında müstəqil ətraflı maliyyə və iqtisadi təhlil. Təcrübə və biliklərinizdən istifadə edərək sizə Microsoft Word və ya Microsoft Excel-də müəssisənin maliyyə-təsərrüfat fəaliyyətinin nəticələri barədə hər hansı bir hesabat hazırlamağa imkan verəcəkdir;
- Biznes planının hazırlanmasında yol verilən səhvlərlə tanış olmaq (məhsulların planlı satılması anbardakı mövcud ehtiyatdan artıqdır, debitor borcların planlı qaytarılması ilkin balansə görə bu borcun məbləğindən çoxdur və s.);
- Düzəldilməsi arzuolunan, lakin zəruri olmayan iş planına avtomatik hazırlanmış şərhlərin təhlili (müəyyən vergilər nəzərə alınmır, bəzi maliyyə-iqtisadi münasibətlərə əməl edilmir, mənfəət əsassız olaraq yüksəldilir və s.);
- Biznes planının icrası zamanı müəssisənin maliyyə və iqtisadi vəziyyəti barədə avtomatik hazırlanmış rəy əsasında biznes planının həyata keçirilmə ehtimalının qiymətləndirilməsi;
- Hesablanmış analitik cədvəl və qrafik əsasında hazırlanmış iş planının ətraflı müstəqil təhlili.

Bu proqramın çatışmazlıqları aşağıdakılardan ibarətdir:

- Çap etmə imkanının olmaması;
- Hal-hazırda "İnterface" yalnız rus dilində mövcuddur.

AuditNET

Bu proqram aşağıdakı üstünlüklərə malikdir:

- Auditin metodologiyası və sənədləşdirilməsinin standartlaşdırılması, iş sənədlərinin arxivinin saxlanması – "AuditNET" sistemi fəaliyyət standartlarını dəqiq müəyyənləşdirməyə və şirkətin bütün işçilərinin işlərini ciddi şəkildə təşkil etməyə imkan verir;
- Daimi müştəri sənədlərinin saxlanması və müqavilə əlaqələrinin idarə edilməsi - sistem mövcud və potensial müştərilər haqqında bütün zəruri məlumatları saxlamaq, istifadə etmək və müştərilərlə müqavilələrin idarə edilməsi prosesini avtomatlaşdırmaq imkanı verir;
- Şirkət strukturunun idarə edilməsi, işçi kartlarının saxlanması, iş vaxtının uçotu - sistem istifadəçilərə şirkətin strukturunu və işçilərini idarə etmək üçün geniş imkanlar verir;

- Əməliyyat fəaliyyətinin təhlili, planlaşdırılması və idarə edilməsi - AuditNET sistemi bir audit şirkətinin idarə edilməsi prosesində ortaya çıxan bütün əsas vəzifələrin həllini avtomatlaşdırmağa imkan verir;
- Yoxlamaların planlaşdırılması və nəzarəti, işin keyfiyyətinə nəzarət - sistemin funksionallığı, auditin səmərəli planlaşdırılmasına və həyata keçirilməsinin tərəqqisinə və ifaçıların iş keyfiyyətinə tam nəzarət etməyə imkan verir;
- Auditin hazırlanması, planlaşdırılması və aparılması - sistem auditin bütün mərhələlərində auditorlar üçün istifadə olunan güclü alətləri ehtiva edir.

Bu proqramda elə bir proqram çatışmazlığı yoxdur, lakin bu proqramdan istifadə etmək üçün daxili audit sahəsində təhsili olmalı, daxili auditin aparılmasının müxtəlif üsullarına sahib olmalı və fəaliyyətlərinin şəffaflığını artırmağa hazır olmalıdır.

Экспресс Аудит: ПРОФ

"ExpressAudit: PROF" hərtərəfli audit avtomatlaşdırma sistemidir. Onun köməyi ilə bir komməriya müəssisəsinin maliyyə-təsərrüfat fəaliyyətinin auditin hazırlanması mərhələsindən auditor hesabatının formalaşdırılması mərhələsinə qədər yoxlanılmasının əsas vəzifələrini həll edə bilərsiniz.

Bu proqramın üstünlükləri aşağıdakılardır:

- Audit prosedurlarının tətbiq edilməsi;
- Audit bölmələri üzrə nəticə çıxarmağa imkan verən son sənədlərin tərtib edilməsi.

Bu proqramda birbaşa çatışmazlıqlar yoxdur, çünki bu proqramın funksionallığı böyük deyildir.

Audit Expert

"Audit Ekspert" – maliyyə və idarəetmə məlumatlarının, o cümlədən konsolidasiya edilmiş mənfəət əsasında bir müəssisənin və ya müəssisələr qrupunun maliyyə vəziyyətinin diaqnostikası, qiymətləndirilməsi və monitorinqi üçün analitik sistemdir.

Bu proqramın üstünlükləri aşağıdakılardır:

- Maliyyə hesabatlarının konsolidasiyası – "Audit Ekspert Premium 4" sistemində mükafatında konsolidasiya şirkətləri qrupunun beynəlxalq standartlara (MHBS) uyğun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının formalaşdırılmasını təmin edir. Düzəldici əməliyyatlar bir qrup daxilində əməliyyatları ləğv etməyə və maliyyə vəziyyətinə dair etibarlı bir fikir əldə etməyə imkan verir;
- Maliyyə təhlilinin öz metodlarının tətbiqi – "Audit Ekspert" sistemi metodların konstruktorunu daxil edir və əlavə maliyyə-iqtisadi göstəriciləri, onların

hesablanması formullarını, ilkin və analitik məlumatlara əsasən hesabat formalarını həyata keçirməyə imkan verir;

- Avtomatik ekspert rəyləri və qurulan hesabatlar – “Audit Ekspert” sistemi avtomatik olaraq ekspert rəyləri yaradır. Quraşdırılmış hesabat generatoru onları şablonlardan istifadə edərək tez hazırlamaqla yanaşı, cədvəllər, qrafiklər, mətn məlumatları ilə birlikdə zəruri quruluşa sahib olanların yenisini yaratmağa kömək edir;
- Böyük həcmli məlumatlarla işin avtomatlaşdırılması, mültivalyutalıq - Məlumat bazasından istifadə, böyük həcmdə maliyyə hesabatları ilə işi rahat təşkil etməyə imkan verir. Maliyyə hesabatları inflyasiyaya ən az meyilli olmaqla müxtəlif valyutalarda təqdim edilə bilər. “Audit Ekspert” məlumatların əl vasitəsi ilə daxil olmasını və digər sistemlərdən idxalını dəstəkləyir;
- Müqayisəli təhlil və reytingi müəyyən etmək - maliyyə və iqtisadi göstəricilərin rəqiblərin, sənaye rəhbərlərinin məlumatları ilə müqayisəsi - şirkətin fəaliyyətinin planlaşdırılması və qiymətləndirilməsinin tərkib hissəsidir. “Audit Ekspert” bir qrup şirkətin müqayisəsini və maliyyə vəziyyətinin istənilən göstəricilərinə əsasən reytinginin hazırlanmasını təmin edir;
- Borcalanın kredit qabiliyyətinin qiymətləndirilməsi. Maliyyə təhlilinin skor üsulları - “Audit Ekspert” maliyyə vəziyyətini maliyyələşdirmə bankının mövqeyindən qiymətləndirməyə imkan verir. Əks problemi həll etmək üçün borcalanın qiymətləndirilməsi üçün daxili hesablama metodları nəzərdə tutulur;
- Nisbət təhlili - “Audit Ekspert” şirkətin maliyyə və iqtisadi fəaliyyətini və maliyyə vəziyyətini xarakterizə edən nisbi göstəricilərin avtomatik əmələ gəlməsini və təhlilini təmin edir: gəlirlilik, likvidlik, işgüzar fəaliyyət və maliyyə sabitliyi;
- Əməliyyat və maliyyə risklərinin təhlili - Onları qiymətləndirmək üçün “Audit Ekspert” kapitalın gəlirliliyinin amil təhlilini aparmağa, azaldılmış likvidlik və ödəmə qabiliyyətinin itirilmə riskini təyin etməyə, iflas ehtimalını və şirkətin maliyyə gücü marjasını qiymətləndirməyə imkan verir;
- Tənzimlənən maliyyə təhlili - “Audit Ekspert” hesabatları müxtəlif normativ sənədlərlə tənzimlənən metodlara, göstəricilərə, quruluşa və formaya uyğun olaraq maliyyə təhlilini aparmaq imkanı verir;
- Mümkün maliyyə strategiyalarının təhlili - “Audit Ekspert” metodologiyadan istifadə edərək şirkətin maliyyə və iqtisadi vəziyyətinin gələcək inkişafı üçün mümkün variantların təhlilini təmin edir;

- Müəssisənin maliyyə vəziyyətinin təcili təhlili - Özəlləşdirmə vasitələri, cədvəllərdə mütləq və nisbi, faiz, göstəricilərin dəyəri, habelə bir dövr ərzində böyüməsi, bütün dövrlər üçün baza ili səviyyəsinə nisbi mənfəət göstərməyə imkan verir.

Bu proqramın əsas çatışmazlığı onun yüksək qiymətidir, oxşar proqramların orta qiymətindən 4 dəfə baha başa gəlir.

Ваш финансовый аналитик

“Ваш финансовый аналитик” maliyyə hesabatlarına əsasən təşkilatın maliyyə vəziyyətinin intellektual təhlili sistemidir. Sistemin əsas xüsusiyyəti sizin analitik prosesdə iştirakınızın tamamilə istisna edilməsidir.

Bu proqramın üstünlükləri aşağıdakılara imkan verir:

- Tam maliyyə təhlili;
- Maliyyə hesabatlarına dair izahat;
- Təşkilatın dəyərinin qiymətləndirilməsi;
- Borclunun maliyyə təhlili;
- Maliyyə vəziyyətinizi yaxşılaşdırmaq üçün tövsiyələrin hazırlanması;
- Maliyyə vəziyyəti haqqında sertifikat;
- Vergi yoxlaması ehtimalının qiymətləndirilməsi;
- Auditor hesabatının (rəyin) formalaşdırılması.

Bu proqramın çatışmazlığı yalnız onunla işləyən şəxsin Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartları ilə yaxşı tanış olması və maliyyə uçotu sahəsində təcrübəyə sahib olmasından ibarətdir.

Form.com

FORM.com veb və mobil formalar üçün müəssisə platformasıdır. Platforma ofisdə və ya onlayn və ya oflayn olaraq məlumat toplama formalarından istifadə edən sahədə istənilən məlumat toplama prosesini sadələşdirmək üçün istifadə oluna bilən çevik dizayn və qabaqcıl funksiyalar təqdim edir.

Bu proqramın üstünlükləri:

- İntegrasiya edilmiş audit platforması;
- Proseslərin və yoxlama siyahılarının auditi;
- Mobil imkanlara malik avtonom formalar;
- Çox çevikdir, istənilən sənayedə istifadə oluna bilər;
- Real vaxt rejimində audit məlumatlarının təhlili.

Proqramın çatışmazlıqları:

- Form.com-da ingilis dilindən başqa məhdud dil paketləri var;
- Form.com istifadəçi əməkdaşlığı və qarşılıqlı əlaqə üçün forum təklif etmir;
- Form.com internet və bulud bağlantısı ilə məhdudlaşır;
- Proqram təminatının istifadəçi interfeysi yeni istifadəçilər üçün çəşqinliq yarada bilər;
- Form.com pul geri zəmanəti təklif etmir.

Cygna Auditor

Cygna Auditor (əvvəllər Knowledge Vault) güclü audit və yoxlama imkanlarına, həmçinin qabaqcıl hesabat və analitika xüsusiyyətlərinə və ağıllı biznes idarəetmə xüsusiyyətlərinə görə audit proqramı üçün ən yaxşı seçim hesab olunur.

Bu proqramın üstünlükləri:

- Qlobal hesabatlılıq: Bir ekranda hibrid multi-bulud sistemlərinizdən audit məlumatlarına baxmaq və qarışdırmaq imkanı verən sadələşdirilmiş veb konsol;
- Audit və xəbərdarlıq: İstənilməyən dəyişikliyin nə vaxt baş verdiyini və bunu kimin etdiyini dərhal bilin;
- Geriyə qaytarma və bərpa: İstənilən və istənilməyən dəyişiklikləri geri qaytarmaqla və ya sistemi müəyyən bir vaxta bərpa etməklə iş vaxtı riskini azaldın;
- İlk növbədə kritik AD obyektlərində dəyişikliklərin qarşısını alır;
- Hündürlükdə istifadə rahatlığı və funksionallıq;
- Əla dəstək komandası.

Netwrix Auditor

Netwrix Auditor başqa bir audit platformasıdır. O, ilk növbədə İT auditorları və proqram menecerləri tərəfindən istifadə üçün nəzərdə tutulub. Bundan əlavə, bu istifadəçi dostu və konfigurasiyası asan olan audit proqramı şirkətlərə daxili protokollara və siyasətlərə uyğunluğu təmin etmək üçün auditlər aparmağa kömək edir. Nəticədə, o, güclü biznes məlumatlarının qorunmasını və güclü giriş nəzarətini təmin etməyə kömək edir.

Bu proqramın üstünlükləri:

- Proqramı quraşdırmaq və konfigurasiya etmək asandır. O, çoxlu məlumat təmin etmək və problemlə sahələri asanlıqla tapmağınza kömək etmək üçün birbaşa domenlə əlaqələndirir;
- Proqram təminatının funksionallığı aktiv kataloqda dəyişiklikləri və modifikasiyaları izləmək üçün təsiredicidir;
- Şəbəkənizi və infrastrukturunuzu təhlükəsiz saxlamaq üçün e-poçt bildirişləri qurmağa imkan verir;

- İstifadəçilərin davranış və hərəkətlərini izləmək;
- Həddindən artıq ifşa edilmiş məlumatların bloklanması.

Asset Panda

Asset Panda, bütün ölçülü bizneslər üçün istifadəsi asan başa gələn daxili audit və aktivlərin idarə edilməsi həllidir. Əlverişli və fərdiləşdirilə bilən bu bulud əsaslı biznes dəsti obyekt menecerlərinə aktivlərin monitorinqi, təhlükəsizlik və uyğunluq kimi əsas vəzifələrini yerinə yetirməyə kömək edir. O, həmçinin möhkəm texniki xidmət idarəetmə aləti təklif edir.

Bu proqramın üstünlükləri:

- İntegrasiya edilmiş aktiv izləmə sistemini təklif edir;
- Limitsiz istifadəçi ilə fərdiləşdirilə bilən platformadır.

MasterControl Audit

“MasterControl Audit” həyat elmi firmaları və oxşar təşkilatlar üçün rəqəmsal audit idarəetmə platformasıdır. Bu platforma hərtərəfli keyfiyyət və uyğunluq idarəetmə alətləri dəstinin bir hissəsidir. Əslində, bu həll təşkilatlara audit proseslərinin səmərəli və ardıcıl şəkildə aparılmasına kömək etmək üçün nəzərdə tutulmuşdur.

Bu proqramın üstünlükləri:

- Ümumi keyfiyyət idarəetmə sistemlərinin şəffaflığının artırılması;
- Nəzarət olunan cavabların toplanması;
- Güclü hesabat xüsusiyyətləri;
- Sadələşdirilmiş təsdiq prosesləri;
- Ümumi keyfiyyət idarəetmə sisteminin görünməsinin artırılması;
- Təkmil audit planlaşdırması.

Onspring Audit Software

“Onspring Audit Software” şirkətlərə strateji planlar qurmağa, daha səmərəli işləməyə və daha yaxşı nəticələr əldə etmək üçün daxili audit qruplarını gücləndirməyə kömək edən bulud əsaslı daxili audit idarəetmə proqramıdır. Bu platforma şirkət daxilində daha yaxşı nəzarət, şəffaflıq və audit komandasının işini təmin etmək üçün nəzərdə tutulmuşdur.

Bu proqramın üstünlükləri:

- Daxili auditin səmərəliliyini artırmaq üçün çoxsaylı alətlər;
- Problemin idarə edilməsi modulu;
- Dinamik hesabatların çatdırılmasını dəstəkləyir;

- Onun audit planlaşdırma modulu bütün audit kainatınızı aktual saxlayır. Bu, audit komitəsinin sorğusuna, biznes məqsədlərinə və riskə məruz qalma dərəcəsinə əsasən audit tapşırıqlarını prioritetləşdirməyə imkan verir;
- Avtomatlaşdırılmış iş axını.

ZenGRC

“ZenGRC” bizneslər üçün sərfəli, az texniki xidmət tələb edən və tətbiqi asan audit və uyğunluq həllidir. Yerli və onlayn olaraq yerləşdirilən bu çevik platforma istifadəçilərə onu gündəlik audit və uyğunluq işlərinə asanlıqla inteqrasiya etməyə imkan verir.

Bu proqramın üstünlükləri:

- Real vaxtda riskin aşkarlanması;
- Davamlı sistem monitorinqinin sübutu;
- Asan icra: “ZenGRC” ilə proqramın sizə nəticə verməsini çox gözləmək lazım deyil. Quraşdırmaq və həyata keçirmək asandır və tez bir zamanda təhlükəsizlik riskləri və uyğunluq haqqında dəyərli məlumat verir;
- Çevik yerləşdirmə: İstər bulud, istərsə də yerli proqram təminatına üstünlük verməyinizdən asılı olmayaraq, “ZenGRC” həll yoludur. İstənilən yerdə yerləşdirilə bilər, bu da onu çevik edir. Üstəlik, bu, qənaətcil bir həlldir, çünki onu işə salmaq üçün bahalı avadanlıq almağa ehtiyac yoxdur;
- Tək nəzarət: “ZenGRC” müxtəlif çərçivələr tərəfindən təmin edilən qaydaları izləməyə imkan verir. Beləliklə, hansı tənzimləyiciyə əməl etməyinizdən asılı olmayaraq, bunu proqramla problemsiz edə bilərsiniz;
- Mərkəzləşdirilmiş idarə paneli: Şirkətin tam uyğunluğu onun rəhbərlərinin ağıllı qərarlar qəbul etmək bacarığından asılıdır. “ZenGRC”, təşkilatınızı gəlirli, lakin tənzimləmə baxımından əlverişli istiqamətə yönəltmək üçün KPI-lərin aydın görünüşünü təmin etməklə daha ağıllı qərar qəbul etməyi asanlaşdırır;
- Vaxta qənaət edən şablonlar: İşçilərinizin daha məhsuldar olması üçün onlar təkrarlanan və ya lazımsız işləri daha sürətli şəkildə yerinə yetirə bilməlidirlər. “ZenGRC” müxtəlif çərçivələr üçün hazır şablonlar təqdim etməklə bunu asanlaşdırır. Bu yolla, tam uyğunluğu təmin etmək üçün tələb olunan sənədləri və tapşırıqları tamamlaya bilərlər;
- Nəzarət audit: Əgər təşkilatınızın tənzimləyicilər tərəfindən müəyyən edilmiş bütün qaydalara uyğun olduğuna əmin olmaq istəyirsinizsə, geniş audit aparmalısınız. “ZenGRC” yoxlama siyahınız kimi istifadə edə biləcəyiniz çərçivə ilə əlaqəli materiallara giriş imkanı verməklə bu işdə sizə kömək edir və auditinizi daha tez başa çatdırmağa imkan verir;

- Maraqlı tərəflərlə əməkdaşlıq: Uyğunluqdan narahat olan təkəcə siz və işçiləriniz deyilsiniz, həmçinin maraqlı tərəfləriniz də narahatdır. Buna görə də “ZenGRC” sizə işçiləri sistemə əlavə etməyə imkan verir ki, onlar şirkətin tərəqqisini təkbaşına izləyə bilsinlər.

Ədəbiyyat siyahısı

1. Azərbaycan Respublikasında auditor fəaliyyətinin inkişaf konsepsiyası (2021-2030-cu illər). Bakı, 2021.
2. Auditin innovativ inkişafının əsas istiqamətləri üzrə Konsepsiya. Bakı, 2020.
3. Подольский В. И., Щербакова Н. С., Комиссаров В. Л. Компьютерные информационные системы в аудите. М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2012.
4. Макарова Л. М., Скворцова Ю. Н. Оценка современных программных продуктов автоматизации аудиторской деятельности // Молодойученый. 2014. No1. С. 385–389.
5. Автоматизация аудита в программе IT Аудит: Аудитор. Электронный ресурс URL: <http://www.audit-soft.ru/> (дата обращения: 01.06.2015).
6. Программа AuditXP «Комплекс Аудит»— идеальное программное обеспечение для аудиторов и аудиторских компаний. Электронный ресурс URL: <http://www.docaudit.ru/programms/obligatory/ka/about/> (дата обращения: 05.06.2015).
- 7.Лаборатория аудита. Электронный ресурс URL: http://www.docaudit.ru/programms/obligatory/ea_prof/about/ (дата обращения: 06.06.2015).
8. Чистов Д. В., Долгалев С. М. Компьютерные программы для автоматизации аудиторской деятельности. Электронный ресурс URL: http://fa-kit.ru/main_dsp.php?top_id=376 (дата обращения: 08.06.2015);
- 9.Case Ware Working Papers URL: <https://www.caseware.com/us/products/working-papers;>
- 10.TeamMate URL: <https://www.wolterskluwer.com/en/solutions/teammate;>
- 11.Audit Workstation (NetWrix Active Directory Change Reporter) URL: [https://www.netwrix.com/active_directory_auditing.html;](https://www.netwrix.com/active_directory_auditing.html)
12. AuditModern URL: [http://auditmodern.ru/;](http://auditmodern.ru/)
13. Audit XP Professional URL: [https://www.auditxp.ru/products/auditxp-professional/;](https://www.auditxp.ru/products/auditxp-professional/)
14. IT Audit URL: [https://audit-soft.ru/;](https://audit-soft.ru/)
- 15.ИНЭК- Аналитик URL: https://inec.ru/company/pressroom_/news/detail.php?ID=4830;
16. AuditNet URL: <https://www.auditnet.org/audit-library/audit-software;>
- 17.Экспресс Аудит: ПРОФ URL: [https://www.audit-it.ru/software/auditing/71675.html;](https://www.audit-it.ru/software/auditing/71675.html)
- 18.Audit Expert URL: [https://www.expert-systems.com/financial/ae/;](https://www.expert-systems.com/financial/ae/)

19. Ваш финансовый аналитик URL: <https://www.audit-it.ru/finanaliz/>;
20. Form.com URL: <https://www.form.com/>;
21. Cygna Auditor URL: <https://cygnalabs.com/en/cygna-auditor-platform>;
22. Netwrix Auditor URL: <https://www.netwrix.com/auditor.html>;
23. Asset Panda URL: <https://www.assetpanda.com/>;
24. MasterControl Audit URL:
https://mastercontrol.eurotrol.com/mc/static/2018.3.0.189542/help/en_us/Content/MasterControl%20Audit/MasterControl_Audit_Overview.htm
25. Onspring Audit Software URL: <https://onspring.com/solutions/governance-risk-compliance/internal-audit-assurance/>;
26. ZenGRC URL: <https://reciprocity.com/product/zengrc-platform/>.